

N:o 15.

Af Grefve **G. Posse**: *Om successiv eftergift af grundskatterna.*

Skatternas lika fördelände på alla samhällsklasser och näringar torde vara ett af de viktigaste och oafvisligaste samhällsproblem, ehuru det väl ännu ej inom något land blifvit uppnådt.

Att det åtminstone här i landet i den vägen återstår mycket att önska, torde icke för någon vara obekant och är det hufvudsakligen *jordbruket*, hvilket tryckes af skatter, till betydliga belopp, från hvilka andra samhällsklasser äro befriade.

Dessa skatter qvarstå ifrån de tider, då jordbruket var den enda näring som kunde beskattas.

De betydligaste af dessa speciela jordbruksskatter äro *indelningsverket* och *grundskatterna*.

Hvad beträffar indelningsverket, så antager jag, att de under sista tiden passerade händelser varit af den beskaffenhet, att regeringen, som visat så stort intresse för ordnandet af vårt försvarsväsen, omöjligén *kan* underlåta att inom kort framkomma med förslag om indelningsverkets ordnande efter metoder, som blifva för jordbruket mera tillfredsställande än de hittills försökta.

Jag lemnar derföre indelningsverket för denna gången å sido och fäster mig endast vid den delen af våra speciela jordbruksskatter som blifvit behandlade af den såkallade grundskatte-komitéen.

Dessa skatter äro af sagda komité beräknade till sex millioner R:dr R:mt, hvilken summa det åligger jordbruket betala utan afseende å öfriga skattebidrag.

Den första fråga, som härvid framställer sig, är, huruvida dessa grundskatter äro att betrakta som afgäld, d. v. s. arrende för större eller mindre staten med *egendomsrätt* tillhörig andel i egendomen, eller de

endast äro en *skatt*, d. v. s. ett landets jordegande innevånare under olika tider och under olika vilkor för beskattningen ålagdt eller af dem frivilligt åtaget bidrag till statsbehofvens fyllande.

Båda dessa åsikter hafva ifriga försvarare, och det skulle ligga långt utom gränserna för denna motion att lemna någon fullständig utredning deraf. Hvad som emellertid för mig har varit fullt afgörande till förmån för den sednare åsikten, är den omständigheten, att våra grundskatter nästan uteslutande bestå af s. k. gårdar, hvilka blifvit pålagda hemmanen, då de redan innehades af enskilda personer. Så är förhållandet med landtågsgården, byggningshjelpen, salpeterhjelpen, boskapspenningarne, m. fl. af den stora mängd »skattetitlar», hvaraf vårt föräldrade skatteväsen består. En högst betydlig del af våra grundskatter härleder sig från Gustaf II Adolfs krig och pålades till en början i form af bevilling för bestämda, oftast krigiska ändamål och skulle rättvisligen hafva upphört på samma gång dessa ändamål voro uppnådda; men man synes äfven på den tiden hyst den åsikten, att statsverket ej borde släppa ifrån sig inkomster som det en gång fått i handom, och sålunda blefvo dessa skatter underkastade slentrianens i ingen mån berömvärda stadga och öfvergingo på så sätt ifrån tillfälliga bevillningar till ständiga skatter.

Grundskatts-komitéen har åt denna del af frågan icke lemnat någon utredning, men har pag. 18 uttalat en bestämd *åsiqt* i saken. Det heter nemligen: »Då nuvarande skatter infördes, utgjorde de onekligen skatter i egentlig mening, hvilka efter behof höjdes och minskades; men sedan de under längre tider blifvit oförändrade och slutligen medelst gifna författningar vunnit egenskapen af orubblighet, hafva de förlorat rätta naturen af skatter och antagit den af vissa jordkapitalet belastande räntor, hvilka med sina bestämda belopp fäst sig vid kapitalet.» För mig är det obegripligt, huru en sak genom författningar kan förändra natur, synnerligast i ekonomiska frågor, hvilka alltid måste rätta sig efter tidsomständigheterna, och jag anser mig derföre äfven kunna stödja mig på komitéen, då jag påstår:

Grundskatterna äro en skatt och ej ett arrende.

I samma stund man antager grundsatsen af skatt och ej af arrende, följer äfven deraf klart, att man ej kan gå in på komité-pluralitetens åsiqt, att de, såvida man vill befria jorden ifrån dem, ovilkorligen böra aflösas till sitt fulla värde; aldra minst kan man nöja sig med komiténs slutpåstående, att endast en del bör aflösas och återstoden kvarstå, utan måste man naturligtvis beträda den väg, som blifvit angifven af Landshöfdingen Charpentier i hans reservation, nemligen att i mån af tillgång eftergifva desamma. Äfven mig synes det temligen klart, att, då man

erkänt grundröntorna från början vara »en skatt, hvilken efter behof höjdes eller minskades», så skall äfven deraf med full konsekvens följa, att rätta sättet för jordens befriande derifrån icke är kapitalisering och aflösning, utan en successiv minskning, allt efter som statens tillgångar sådant medgifva. Liksom de successive blifvit pålagda, i mån af behof, böra de äfven successive borttagas i mån af tillgång. Det skulle nemligen eljest lätt kunna hända nuvarande egarne af jorden att, sedan de medelst kapitalinbetalning befriat sig från den deras egendom åliggande grundskatt, så blefve dem sedermera pålagda nya skatter, så att de på sådant sätt både vore utaf med sitt kapital och kanske under andra former finge betala en lika hög skatt som förut. Successiv eftergift i mån af tillgång läser väl sålunda vara det enda rättvisa sätt att befria svenska jorden från de densamma utöfver andra näringar åliggande skatter, och går man till grund med saken, så kan det väl ej vara någon orättvisa deri, att samma jordbrukande befolkning, som *beviljat* dessa skatter åt staten, då den deraf var i behof, äfven *befriar* jorden derifrån, om det visar sig att statens behof på annat lämpligare sätt kunna fyllas.

Den fråga man har att besvara är sålunda i min tanke helt enkelt denna: *Kunna de skatter, hvilka sedan århundraden så ojemnt hvila på svenska jorden, numera på annat sätt fördelas, utan orättvisa mot andra samhällsklasser, och utan att statsinkomsterna derigenom lida ett för statsmaskinens jemna gång menligt afbräck?*

Om det yrkades att på en gång alla jordbruket särskildt vidlådande skatter skulle fördelas på annat sätt, då vore svaret på denna fråga snart gifvet; ty det läser väl ingen på allvar vilja yrka ett dylikt sätt att gå till väga, hvilket på bestående förhållanden skulle utöfva ett alltför menligt inflytande. Då jag sålunda tillbakavisar hvarje brådstörtad lösning af vårt lands stora skattefråga, yrkar jag deremot med så mycket mera bestämdhet på, att vi ej måtte låta nuvarande lyckliga konjunkturen gå förbi, utan att åtminstone hafva gjort en början till en lösning, som öfverensstämmer med vårt jordbruks rättmätiga anspråk på likställighet med andra näringar, d. v. s. att de speciela jordbruksskatterna successively eftergifvas i mån af att andra inkomster för statsbehofven blifva tillgängliga.

Invändningarne mot ett dylikt sätt att gå till väga äro många, och jag skall försöka besvara några af de viktigare.

1:o säger man: Grundskatternas eftergifvande är liktydigt med att på de öfriga samhällsklassernas bekostnad gifva en skänk åt jordens nuvarande egare. Detta argument skulle hafva en ganska stor giltighet, om det gälde att på en gång eftergifva alltsammans; men då man går

successive till väga, skulle jag tro att saken gestaltar sig annorlunda. Om nemligen grundskatterna borttagas, så är klart, att statens behof måste fyllas antingen genom s. k. inkomstskatt eller ock genom skatter på konsumtionen och rörelsen. Hvad nu beträffar den första af dessa skattemetoder, så är klart, att det skulle fordras ett helt annat system än det hittills här i landet brukliga, för att man på denna väg skulle kunna uttaga skatter till så stora belopp, att de till fullo ersatte grundskatterna. Jag förbigår således denna del af beskattningen och fäster mig för tillfället endast vid tullen. Vid efterseende af hvad den lemnat under sednaste tjugu år, finner jag att densamma utgjorde år 1851 7,720,600 R:dr samt 1871 14,000,000 R:dr, och som bekant beräknas den i årets kungliga proposition vida högre. Hvad följer nu häraf? Jo, att om man tänker sig en proportionsvis lika stigning af tullinkomsterna under de följande tjugu åren som under de förflutna, så skulle grundskatterna kunna eftergifvas under denna tidrymd, utan att staten lede någon minskning i inkomster, och hvem finge väl betala dessa skatter till största delen? För att besvara denna fråga, måste man jemföra de särskilda klasserna af hela folkmängden. Den består som bekant af cirka 4 millioner. Deraf bo cirka 500,000 i städerna. Af de på landet boende torde 500,000 kunna antagas tillhöra andra yrken än jordbruket, och återstående 3 millioner torde kunna antagas under en eller annan form sysselsätta sig med jordbruket. Det blefve sålunda jordbrukarne sjelfve som till tre fjerdedelar komme att betala de skatter, som ersatte grundskatterna. Hvad den öfriga fjerdedelen beträffar, så antager jag att det väl finnes anspråk från andra samhällsklassers sida, som kunna tillfredsställas så, att de finge ersättning för den på dem fallande fjerdedelen. Jag vågar sålunda påstå, att ett successive eftergifvande af grundskatterna ganska väl låter tänka sig utan orättvisa mot andra samhällsklasser och utan någon våda för statsmaskinens jemna gång, allt under förutsättning att den så ofta upprepade, men ej fullt så ofta iakttagna regeln »den största sparsamhet skall iakttagas» blefve en sanning, så att man ej äflas att skaffa sig utgifter i samma mån som inkomsterna ökas.

2:o säger man: Staten bör ej afhända sig en viss och säker inkomst och ställa sig på ovissa bevillningar. Detta är en sats, som kunde haft någon betydighet på de tider, då de styrande och de styrde utgjorde tvänne, så att säga, mot hvarandra fiendtliga makter. Nu deremot, då allt mer och mer sjelfstyrelsens grundsatser blifva gällande, lär det väl ej vara af någon särdeles stor betydighet, om en ringa del af statsinkomsterna kunna bibehållas oberoende af representationen, då i alla fall den öfvervägande största delen är beroende af representationens

bifall eller afslag för dagen. Den regering, som här i landet ville försöka att ställa sig utslutande på basis af grundskatter och fasta räntor, oberoende af representationens bevilningar, skulle väl ej få så särdeles långt lif.

3:o säger man: Ett eftergifvande af grundskatterna är att beträda en revolutionär väg. Ett dylikt påstående är liktydigt med att beskylla såväl den gamla och den närvarande representationen som ock regeringen att vara revolutionärer, emedan alla tre dessa statsmakter hafva redan börjat att beträda denna väg. Under den gamla representationen eftergafs år 1840 mötes- och passevolansafgiften, uppgående till 186,669 R:dr R:mt, samt lagmans- och häradshöfdingeräntan, utgående med 12 R:dr B:ko för hvarje mantal, äfvensom sterbhusafgiften, 83,000 R:dr R:mt. Vid 1863 års riksdag upphäfdes qvarnräntan, utgörande 150,000 R:dr R:mt. Dessutom eftergafs en del mindre skattetitlar och började tackjernstionde och hammarskatt att minskas. Den nya representationen har som bekant genom penningeförvandlingen af grundskatterna eftergifvit cirka 300,000 R:dr, och slutligen har regeringen i nu föreliggande Kongl. proposition föreslagit eftergifvande af bergverkstionde. Det kan sålunda ej bestridas, att såväl gamla och närvarande representationen som ock regeringen redan beträddt vägen af att successive eftergifva grundskatterna och att denna väg sålunda väl ej får anses som revolutionär.

För min del synes det som om den vägen snarare vore revolutionär, hvilken beträdes af dem, som, genom att vilja behålla dessa skatter, alltjemt ställa de skilda samhällsklasserna emot hvarandra.

Sedan jag nu genomgått de viktigaste punkterna af motståndarnes argumenter, återstår att göra ett bestämdt yrkande.

Det är emellertid ej så lätt att formulera ett sådant, ty jag inser mer än väl, att i sjelfva verket frågan om indelningsverket och grundskatterna bör afgöras gemensamt, och att frågan sålunda har vida större dimensioner, än att dess lösning kan rymmas inom ramen af en enskild representants motion. Jag hyser därför inga andra anspråk på resultatet af mitt yrkande, än att det möjligen skulle kunna gifva anledning till en hemställan från representationen till regeringen att den måtte taga frågan om indelningsverket och grundskatterna i gemensamt öfvervägande, och jag är glad öfver att mitt yrkande för dagen dels står i nära öfverensstämmelse med det yrkande som inom grundskattskommittén gjordes af Landshöfdingen Charpentier, hvilken väl får anses som en auktoritet i kamerala ärenden, och dels är en konsekvent utveckling af denna Herr Landshöfdingen Charpentiers reservation.

På grund af hvad jag anført, får jag sålunda, under anhållan om remiss till Stats-Utskottet, väcka följande motion:

1:o att de ur svenska jorden utgående grundräntor och kronotionde, som öfverstiga $\frac{1}{2}$ procent af hemmanets eller lägenhetens sednaste taxeringsvärde, må eftergifvas genom det öfverskjutande räntebeloppets afskrifning under tjugu år, med en tjugonedel om året samt beräkning af sednaste penningeförvandling.

2:o att de grundräntor och kronotionde, som understiga $\frac{1}{2}$ procent af hemmanets eller lägenhetens sednaste taxeringsvärde, må eftergifvas, i den mån och på de vilkor och tider, som Statens tillgångar i öfrigt sådant medgifva.

Stockholm den 27 Januari 1872.

Gösta Posse.

N:o 16.

Af Herr **von Koch**: *Om tullfri införsel af fisk.*

Jag hemställer vördsamt, att Riksdagen måtte besluta, att *all fisk måtte få tullfritt införas*, eller åtminstone att tulltaxan måtte åter erhålla den lydelse, hvilken den erhöll genom Kongl. kungörelsen den 26 September 1855, nemligen:

Fisk, *saltad*: alla slag, med undantag af anjovis, sardeller och tonfisk; *torr eller rökt*: alla slag utom lax och ål, *fri*.

Jag åberopar de skäl, högstberörda kungörelse och Kongl. Maj:ts proposition N:o 51 till 1856 års Riksdag innefatta.

N. S. von Koch.
